ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ

Ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας,

ΛΟΓΟΣ

Εἰς Βαρλαὰμ Μάρτυρα.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΕΠ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ
10366

Πρότερον μὲν τῶν Ἁγίων οἱ θάνατοι κοπετοῖς ἐκοσμοῦντο καὶ δάκρυσιν. ἔκλαυσε σφοδρῶς τὸν Ἰακὼβ Ἰωσὴφ τεθνεῶτα. ἐκόψαντο καὶ τὴν Μωϋσέως τελευτὴν οὐ μικρῶς Ἰουδαῖοι. πολλοῖς καὶ τὸν Σαμουὴλ τετιμήκασι δάκρυσι. νῦν δὲ ἐπὶ ταῖς τῶν Ὁσίων τελευταῖς σκιρτῶμεν· ἡ γὰρ τῶν λυπηρῶν μετὰ τὸν σταυρὸν μεταβέβληται φύσις. οὐκ ἔτι θρήνοις τοὺς τῶν Ἁγίων δορυφοροῦμεν θανάτους, ἀλλ' ἐνθέοις χορείαις, τοῖς ἐκείνων ἐπορχούμεθα τάφοις· ὕπνος δὲ τοῖς δικαίοις ὁ θάνατος· μᾶλλον δὲ πρὸς κρείττω ζωὴν ἐκδημία. ἐντεῦθεν σκιρτῶσι σφαττόμενοι Μάρτυρες. ὁ γὰρ τῆς μακαριωτέρας ζωῆς πόθος τὴν τῆς σφαγῆς ὀδύνην νεκρὰν ἀπεργάζεται· οὐ βλέπει τοὺς κινδύνους, ἀλλὰ τοὺς στεφάνους ὁ Μάρτυς· οὐ φρίττει τὰς πληγάς, ἀλλ' ἀριθμεῖ τὰ βραβεῖα· οὐχ ὁρᾷ τοὺς κάτω μαστιγοῦντας δημίους, ἀλλὰ τοὺς ἄνωθεν Ἀγγέλους εὐφημοῦντας φαντάζεται· οὐ σκοπεῖ τῶν κινδύνων τὸ πρόσκαιρον, ἀλλὰ τὸ τῶν ἐπάθλων αἰώνιον. λαμπρὸν καὶ παρ' ἡμῖν ἤδη τὸν ἀρραβῶνα καρποῦται, ταῖς παρὰ πάντων ἐνθέοις εὐφημίαις προπεμπόμενος, καὶ μυρίους ἐκ τάφων σαγηνεύων δεσμίους. τοῦτο δὴ τὸ τῶν σήμερον,

Ε. ΠΑΤΡΙΚ. τ.1. ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2006

τήμερον Βαρλαὰμ πεπραγμένον. ἤχησε γὰρ ἡ πολεμικὴ τοῦ Μάρτυρος σάλπιγξ, καὶ τοὺς τῆς εὐσεβείας ὁπλίτας ὡς ὁρᾶτε συνήγαγεν. ὁ τοῦ Χριστοῦ κείμενος ἀθλητὴς ἐκηρύχθη, καὶ τὸ τῆς Ἐκκλησίας ἀνεπτέρωσε θέατρον. καὶ (ὡς ἔλεγε τῶν πιστῶν ὁ Δεσπότης, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ κἂν ἀποθάνῃ ζήσεται) τέθνηκεν ὁ γενναῖος Βαρλαὰμ, καὶ συγκροτεῖ πανηγύρεις· κατηνάλωται τάφῳ, καὶ συγκαλεῖ πρὸς ἑστίασιν. νῦν ἡμῖν ἀναβοῆσαι καιρός· ποῦ σοφός; ποῦ γραμματεύς; ποῦ συζητητὴς τοῦ αἰῶνος τούτου; ἄγροικος ἡμῖν σήμερον ἡ ἀήττητος τῆς εὐσεβείας διδασκαλία. ὃν εἷλκε μὲν τύραννος ὡς ἁλωτὸν θήραμα, ἔγνω δὲ μετὰ τὴν θήραν ὁπλίτην ἀχείρωτον· ὃν ἐγέλα μὲν παρακεκομμένα φθεγγόμενον, ἔφριξε δὲ Ἀγγελικὰ νεανιευόμενον· οὐ γὰρ συνεβαρβάριζεν ὁ τρόπος τῷ τῆς γλώττης ὀργάνῳ, οὐδὲ ταῖς συλλαβαῖς συγχωλεύων ὁ λογισμὸς ἑωρᾶτο· ἀλλ' ἦν δεύτερος Παῦλος, καὶ Παύλῳ φθεγγόμενος, εἰ καὶ ἰδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει. ἐνάρκησαν μαστίζοντες δήμιοι, ἀλλ' ἀκμαιότερος ὁ Μάρτυς εὑρίσκετο. αἱ τῶν ξεόντων ἐξενευρίζοντο χεῖρες, ἀλλ' ὁ τοῦ ξεομένου λογισμὸς οὐκ ἐκάμπτετο. τὰς τῶν νεύρων αἱ μάστιγες ἁρμονίας παρέλυσαν, ἀλλ' ὁ τῆς πίστεως ἀκριβέστερον ἐπεσφίγγετο τόνος. διασκαπτόμεναι πλευραὶ δεδαπάνηντο, ἀλλ' ἡ τοῦ φρονήματος ἤνθει φιλοσοφία. τῆς σαρκὸς αὐτοῦ τὸ πλέον νενέκρωτο, ἀλλ' ὡς μήπω τῶν ἀγώνων ἀρξάμενος ἤκμαζεν. ὅταν γὰρ ὁ τῆς εὐσεβείας ἔρως τὴν ψυχὴν προκατάσχῃ, ἅπαν αὐτῇ πολέμων καταγέλαστον εἶδος, καὶ πάντες αὐτὴν ὑπὲρ τοῦ ποθουμένου καταξέοντες τέρπουσι μᾶλλον, ἢ πλήττουσι. μαρτυρεῖ μοι τῶν Ἀποστόλων ὁ πόθος, τερπνὰς αὐτοῖς ποτε τὰς παρὰ Ἰουδαίων ἐργαζόμενος μάστιγας. ἐπορεύοντο γάρ, φησί, χαίροντες ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου, ὅτι ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ κατηξιώθησαν ἀτιμασθῆναι. τοιοῦτος καὶ ὁ τήμερον ἡμῖν ὁπλίτης ὑμνούμενος, εὐφροσύνην τὰς κολάσεις ἡγούμενος, ῥόδοις τισὶ

πυρὶ βάλλεσθαι νομίζων· ταῖς μάστιξι, τὰς τῆς ἀσεβείας σκιὰς δραπετεύων, ὡς βέλη. καπνοῦ σκιὰν τὸν δικαστικὸν θυμὸν λογιζόμενος, πήγματα δορυφόρων ἀπηχειωμένα γελῶν, ὡς ἐπὶ στεφάνοις, τοῖς κινδύνοις χορεύων· ταῖς πληγαῖς ὡς τιμαῖς εὐφραινόμενος, ταῖς σφοδροτέραις τιμωρίαις, ὡς βραβείοις ἐνσκιρτῶν λαμπροτέροις. ξίφη διαπτύων γυμνούμενα· χεῖρας δημίων ὡς κηροῦ μαλακωτέρας δεχόμενος. κολαστήριον ξύλον ὡς σωτήριον ἀσπαζόμενος· κλείσμασι δεσμωτηρίων, ὡς λειμῶσι τερπόμενος· βασάνων ἐπινοίαις, ὡς ἀνθέων ποικιλίαις ἡδόμενος. πυρὸς εὐτονωτέραν δεξιὰν κεκτημένος· (ὃ δὴ τελευταῖον αὐτοῦ παρὰ τῶν πολεμούντων προσήχθη μηχάνημα.) βωμὸν γὰρ πρὸς τὴν τῶν δαιμόνων σπονδὴν ἀνακαύσαντες, ἱστᾶσι παρ' αὐτοῦ ἀγαγόντες τὸν Μάρτυρα, καὶ τοῦ βωμοῦ τὴν δεξιὰν ὑπτίαν ἐπαιωρῆσαι κελεύσαντες, ὡς χαλκῷ θυμιατηρίῳ τῇ χειρὶ κατεχρήσαντο, λιβανωτὸν αὐτῇ κακούργως ἐνθέντες φλεγόμενον· ἤλπιζον γὰρ τῇ τοῦ πυρὸς βίᾳ τὴν χεῖρα καταπαλαισθεῖσαν, ἀνάγκῃ τοῦ βωμοῦ ταχέως λιβανωτὸν ἐπαρήσειν· φεῦ τῆς πολυπλόκου τῶν ἀσεβῶν μαγγανείας· ἐπειδὴ μυρίοις, φησί, τὴν γνώμην οὐκ ἐκάμψαμεν θαύμασι, κάμψωμεν ἐν φλογὶ τοῦ φιλονείκου παλαιστοῦ πρὸς τὴν χεῖρα. ἐπειδὴ ποικίλαις μηχαναῖς τὴν ψυχὴν οὐκ ἐσείσαμεν, τὴν δεξιὰν γοῦν πυρὶ προσαγαγόντες σαλεύσωμεν. ἀλλ' οὐδὲ ταύτης οἱ δείλαιοι τῆς ἐλπίδος ἀπώναντο· ἡ μὲν γὰρ φλὸξ τὴν χεῖρα διέβαινεν. ἔμενε δὲ ἡ χείρ, ὡς τέφραν τὴν φλόγα βαστάζουσα· οὐκ ἔδωκε τῷ πολεμοῦντι πυρὶ κατὰ τοὺς φυγάδας τὰ νῶτα, ἀλλ' ἄτρεπτος εἱστήκει κατὰ φλογὸς ἀριστεύουσα, καὶ τὰς τοῦ Προφήτου λέγειν τῷ Μάρτυρι διδάσκουσα φωνάς· εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεός μου, ὁ διδάσκων τὰς χεῖράς μου εἰς παράταξιν, καὶ τοὺς δακτύλους μου εἰς πόλεμον. πῦρ χειρὶ συνεπλέκετο, καὶ τοῦ πυρὸς τὰ τῆς ἥττης ἐδείκνυτο· φλογὶ καὶ μάρτυρος δεξιᾷ συνεκροτεῖτο πάλη, ἀλλ' ἦν τῆς δεξιᾶς καινή τις τῶν παλαισμάτων ἡ νίκη· τῆς μὲν φλο-

γὸς διὰ μέσου τῆς χειρὸς ἐκπιπτούσης, τῆς χειρὸς δὲ ἔτι τεταμένης πρὸς πάλην. ὢ χειρὸς φιλονεικοτέρας πυρός· ὢ χειρὸς, κάμπτεσθαι ὑπὸ πυρὸς μὴ μαθούσης. ὢ πυρὸς ἡττᾶσθαι χειρὶ διδαχθέντος· σίδηρος τῇ τοῦ πυρὸς εἴκει τυραννίδι χαυνούμενος· χαλκὸς τῇ τοῦ πυρὸς παραχωρεῖ δυναστείᾳ. οἶδε πέτρων καὶ λίθων ἀντιτυπία νικᾶσθαι. ἀλλ' ὁ πάντα τοῦ πυρὸς βιαζόμενος τόνος, Μάρτυρος νῦν δεξιὰν τεταμένην οὐκ ἔκαμψε κατακαίων. εἰκότως ἂν ὁ Μάρτυς ἐπὶ τούτῳ πρὸς τὸν δεσπότην βοήσειεν. Ἐκράτησας τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς μου, καὶ ἐν τῇ βουλῇ σου ὡδήγησάς με, καὶ μετὰ δόξης προσελάβου με. τί σε ὦ γενναῖε τοῦ Χριστοῦ στρατιῶτα προσείπω; ἀνδριάντα καλέσω; πολύ σε τῆς καρτερίας ἠλάττωσα. τὸν μὲν γὰρ πῦρ μαλάττει δεξάμενον· σοῦ δὲ τὴν δεξιὰν ὀφθῆναι μόνον κινουμένην οὐκ ἔπεισεν. ἀλλὰ σίδηρον ὀνομάσω, καὶ τὴν τοιαύτην τῆς σῆς ἀνδρείας εὑρίσκω λειπομένην εἰκόνα· σὺ γὰρ μόνος ἔπεισας φλόγα μὴ βιάζεσθαι χεῖρα· σὺ μόνος ἐκτίσω θυσιαστήριον δεξιάν. σὺ μόνος δεξιᾷ φλεγομένῃ τὰ τῶν δαιμόνων ἐρράπισας πρόσωπα, καὶ τότε μὲν ἀπηνθρακωμένῃ χειρὶ τὰς ἐκείνων κεφαλὰς συγκατέτηξας· νῦν δὲ τεφρωθείσῃ ταύτῃ τὰς αὐτῶν στρατιὰς ἀποτυφλοῖς καταπατῶν. ἀλλὰ τί παιδικοῖς ἐλαττῶ τὸν ἀριστέα ψελλίσμασι; ταῖς μεγαλοπρεπεστέραις τῶν εἰς αὐτὸν ὑμνῶν παραχωρήσωμεν γλώτταις. τὰς μεγαλοφωνοτέρας τῶν διδασκάλων ἐπ' αὐτὸν καλέσωμεν σάλπιγγας. ἀνάστητέ μοι νῦν ὦ λαμπροὶ τῶν ἀθλητικῶν κατορθωμάτων ζωγράφοι· τὴν τοῦ στρατηγοῦ κολοβωθεῖσαν εἰκόνα ταῖς ὑμετέραις μεγαλύνατε τέχναις· ἀμαυρότερον παρ' ἐμοῦ τὸν στεφανίτην γραφέντα τοῖς τῆς ὑμετέρας σοφίας περιλάμψατε χρώμασιν. ἀπέλθω τῇ τῶν ἀριστευμάτων τοῦ Μάρτυρος παρ' ὑμῶν νενικημένος γραφῇ. χαίρω τῇ τοιαύτῃ τῆς ὑμετέρας ἰσχύος σήμερον νίκῃ ἡττώμενος. ἴδω τῆς χειρὸς πρὸς τὸ πῦρ ἀκριβέστερον παρ' ὑμῖν γραφομένην τὴν πάλην. ἴδω φαιδρότερον ἐπὶ τῆς ὑμετέρας τὸν παλαιστὴν

γε-

γεγραμμένον εἰκόνος. Κλαυσάτωσαν δαίμονες, καὶ νῦν ταῖς τοῦ Μάρτυρος ἐν ἡμῖν ἀριστείαις πληττόμενοι. φλεγομένη πάλιν αὐτοῖς ἡ χεὶρ καὶ νικῶσα δεικνύσθω· ἐγγραφέσθω τῷ πίνακι, καὶ ὁ τῶν παλαισμάτων ἀγωνοθέτης Χριστὸς, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΟΣ

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΛΟΓΟΣ εἰς τοὺς ΑΓΙΟΥΣ Τεσσαράκοντα Μάρτυρας.

Μαρτύρων μνήμης τίς ἂν γένοιτο κόρος τῷ φιλομάρτυρι; διότι ἡ πρὸς ἀγαθοὺς τῶν ὁμοδούλων τιμὴ ἀπόδειξιν ἔχει τῆς πρὸς τὸν κοινὸν Δεσπότην εὐνοίας· δῆλον γὰρ, ὅτι ὁ τοὺς γενναίους ἄνδρας ἀποδεχόμενος, ἐν τοῖς ὁμοίοις καιροῖς οὐκ ἀπολειφθήσεται τῆς μιμήσεως. μακάρισον γνησίως τὸν μαρτυρήσαντα, ἵνα γένῃ μάρτυς τῇ προαιρέσει, καὶ ἐκβῇς χωρὶς διωγμοῦ, χωρὶς πυρὸς, χωρὶς μαστίγων, τῶν αὐτῶν ἐκείνοις μισθῶν ἠξιωμένος. ἡμῖν δὲ, οὐχ ἕνα πρόκειται θαυμάζειν, οὐδὲ δύο μόνους, οὐδὲ μέχρι δεκάδος ὁ ἀριθμὸς πρόεισι τῶν μακαριζομένων, ἀλλὰ Τεσσαράκοντα ἄνδρες, ὡς μίαν ψυχὴν ἐν διῃρημένοις σώμασιν ἔχοντες, ἐν μιᾷ συμπνοίᾳ καὶ ὁμονοίᾳ τῆς πίστεως, μίαν καὶ τὴν πρὸς τὰ δεινὰ καρτερίαν, τὴν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἔνστασιν ἐπεδείξαντο. πάντες παραπλήσιοι ἀλλήλοις, ἴσοι τὴν γνώμην, ἴσοι τὴν ἄθλησιν· διὸ καὶ ὁμοτίμων τῶν στεφάνων τῆς δόξης κατηξιώθησαν. τίς ἂν οὖν ἐφίκοιτο λόγος τῆς τούτων ἀξίας; οὐδὲ τεσσαράκοντα γλῶσσαι ἐξήρκεσαν ἂν τοσούτων ἀνδρῶν ἀρετὴν ἀνυμνῆσαι· καίτοι εἰ καὶ εἷς ἦν ὁ θαυμαζόμενος, τήν γε τῶν ἡμετέρων λόγων δύναμιν ἐξήρκει καταπαλαῖσαι, μὴ ὅτι πλῆθος τοσοῦτον, φάλαγξ στρατιωτικὴ, σύστημα δυσκαταγώνιστον, ὁμοίως ἔν τε πολέμοις ἀήττητον, καὶ ἐν ἐπαίνοις ἀπρόσιτον. δεῦρο δὴ οὖν εἰς μέσον αὐτοὺς

ἀγα-

ἀγαγόντες διὰ τῆς ὑπομνήσεως, κοινὴν ἀπ' αὐτῶν τὴν ὠφέλειαν τοῖς παροῦσι καταστησώμεθα, προδείξαντες πᾶσιν, ὥσπερ ἐν γραφῇ, τὰς τῶν ἀνδρῶν ἀριστείας. ἐπεὶ καὶ πολέμων ἀνδραγαθήματα καὶ λογογράφοι πολλάκις, καὶ ζωγράφοι διασημαίνουσιν, οἱ μὲν τῷ λόγῳ κοσμοῦντες, οἱ δὲ τοῖς πίναξιν ἐγχαράττοντες, καὶ πολλοὺς ἐπήγειραν πρὸς ἀνδρείαν ἑκάτεροι. ἃ γὰρ ὁ λόγος τῆς ἱστορίας διὰ τῆς ἀκοῆς παρίστησι, ταῦτα γραφικὴ σιωπῶσα διὰ μιμήσεως δείκνυσιν. οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς ἀναμνήσωμεν τῆς ἀρετῆς τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρόντας· καὶ οἱονεὶ ὑπ' ὄψιν αὐτῶν ἀγαγόντες τὰς πράξεις, κινήσωμεν πρὸς τὴν μίμησιν τοὺς γενναιοτέρους, καὶ οἰκειοτέρους αὐτοῖς τὴν προαίρεσιν. τοῦτο γάρ ἐστι Μαρτύρων ἐγκώμιον, ἡ πρὸς ἀρετὴν παράκλησις τῶν συνειλεγμένων· οὐδὲ γὰρ καταδέχονται νόμοις ἐγκωμίων δουλεύειν οἱ περὶ τῶν Ἁγίων λόγοι. διότι οἱ εὐφημοῦντες, ἐκ τῶν τοῦ κόσμου ἀφορμῶν τὰς ἀρχὰς τῶν εὐφημιῶν λαμβάνουσιν. οἷς δὲ ὁ κόσμος ἐσταύρωται, πῶς δύναταί τι τῶν ἐν αὐτῷ ἀφορμὴν παρέχειν εἰς περιφάνειαν; οὐκ ἦν μία πατρὶς τοῖς ἁγίοις· ἄλλος γὰρ ἀλλαχόθεν ὥρμητο· τί οὖν; ἀπόλιδας αὐτοὺς εἴπωμεν, ἢ τῆς οἰκουμένης πολίτας; ὥσπερ γὰρ ἐν ταῖς τῶν ἐράνων συνεισφοραῖς, τὰ παρ' ἑκάστου καταβληθέντα, κοινὰ τῶν εἰσενεγκάντων γίνεται, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν μακαρίων τούτων ἡ ἑκάστου πατρίς, κοινὴ πάντων ἐστί. καὶ πάντες εἰσὶ πανταχόθεν, ἀντιδόντες ἀλλήλοις τὰς ἐνεγκούσας. μᾶλλον δὲ, τί δεῖ τὰς χαμαὶ κειμένας περιζητεῖν, ἐξὸν τὴν νῦν αὐτῶν πόλιν ἥτις ἐστὶν ἐννοεῖν; πόλις τοίνυν Μαρτύρων ἡ πόλις ἐστὶ τοῦ Θεοῦ, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεὸς, ἡ ἄνω Ἱερουσαλὴμ, ἡ ἐλευθέρα, ἡ μήτηρ Παύλου, καὶ τῶν ἐκείνῳ παραπλησίων. γένος δὲ, τὸ μὲν ἀνθρώπινον, ἄλλο ἄλλου· τὸ δὲ πνευματικὸν, ἓν, ἁπάντων· κοινὸς γὰρ πατὴρ αὐτῶν ὁ Θεός· καὶ ἀδελφοὶ πάντες, οὐκ ἀπὸ ἑνὸς καὶ μιᾶς γεννηθέντες, ἀλλ' ἐκ τῆς υἱοθεσίας τοῦ πνεύματος, εἰς τὴν διὰ τῆς ἀγάπης ὁμόνοιαν ἀλλήλοις συ-

ναρ-

ναρμοσθέντες. χορὸς ἕτοιμος, προσθήκη μεγάλη τῶν ἀπ' αἰῶνος δοξαζόντων τὸν Κύριον· οὐ καθ' ἕνα συναθροισθέντες, ἀλλ' ἀθρόως μετατεθέντες. τίς δὲ ὁ τρόπος τῆς μεταθέσεως; οὗτοι, μεγέθει σώματος, καὶ ἡλικίας ἀκμῇ, καὶ δυνάμει τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἁπάντων διενεγκόντες, εἰς τοὺς στρατιωτικοὺς πλεῖον ἐτάχθησαν καταλόγους. καὶ δι' ἐμπειρίαν πολεμικὴν καὶ ἀνδρείαν ψυχῆς, ἤδη τὰς πρώτας εἶχον παρὰ βασιλέων τιμάς, ὀνομαστοὶ παρὰ πᾶσιν ὄντες δι' ἀρετήν. Ἐπειδὴ δὲ προηγγέλθη τὸ ἄθεον ἐκεῖνο καὶ ἀσεβὲς κήρυγμα, μὴ ὁμολογεῖν τὸν Χριστόν, ἢ κινδύνους ἐκδέχεσθαι· ἠπείλητο δὲ πᾶν εἶδος κολάσεως, καὶ πολὺς ὁ θυμὸς καὶ θηριώδης παρὰ τῶν κριτῶν τῆς ἀδικίας κατὰ τῶν εὐσεβούντων κεκίνητο. ἐπιβουλαὶ δὲ καὶ δόλοι κατ' αὐτῶν συνερράπτοντο, καὶ ποικίλα εἴδη βασάνων ἐπετηδεύετο· καὶ οἱ αἰκιζόμενοι ἀπαραίτητοι, τὸ πῦρ ἕτοιμον, τὸ ξίφος ἠκόνητο, ὁ σταυρὸς ἐπεπήγει, ὁ βόθρος, ὁ τροχός, αἱ μάστιγες· οἱ μὲν ἔφευγον· οἱ δὲ ὑπέκυπτον· οἱ δὲ ἐσαλεύοντο. τινὲς δὲ πρὸ τῆς πείρας, μόνην τὴν ἀπειλὴν κατεπλάγησαν. ἕτεροι δὲ ἐγγὺς γενόμενοι τῶν δεινῶν ἰλιγγίασαν· ἄλλοι δὲ τοῖς ἀγῶσιν ἐμβάντες, εἶτα διαρκέσαι πρὸς τὸ πέρας τῶν πόνων ἀδυνατήσαντες, περὶ τὰ μέσα πως τῆς ἀθλήσεως ἀπειπόντες, ὥσπερ οἱ ἐν πελάγει χειμαζόμενοι, καὶ ἃ εἶχον ἤδη ἀγώνισμα τῆς ὑπομονῆς ἐναυάγησαν. τότε δὴ οὗτοι οἱ ἀήττητοι καὶ γενναῖοι τοῦ Χριστοῦ στρατιῶται, παρελθόντες εἰς μέσους, ἐπιδεικνύντος τοῦ ἄρχοντος τὰ Βασιλέως γράμματα, καὶ τὴν ὑπακοὴν ἀπαιτοῦντος, ἐλευθέρᾳ τῇ φωνῇ, δὲ θαρσαλέως καὶ ἀδεῶς, οὐδὲν ὑποπτήξαντες τῶν ὁρωμένων, οὐδὲ καταπλαγέντες τὰ ἀπειλούμενα, εἰς μέσους παρελθόντες, Χριστιανοὺς ἑαυτοὺς ἀνεκήρυξαν. ὦ μακάριαι γλῶσσαι, ὅσαι τὴν ἱερὰν ἐκείνην ἀφῆκαν φωνήν, ἣν ἀὴρ μὲν δεξάμενος ἡγιάσθη, Ἄγγελοι δὲ ἀκούσαντες ἐπεκρότησαν, διάβολος δὲ μετὰ δαιμόνων ἐτραυματίσθη, Κύριος δὲ ἐν Οὐρανοῖς ἀπεγράψατο. εἶπον τοίνυν ἕκαστος εἰς

τὸ

τὸ μέσον παριών· Χριστιανός εἰμι. καὶ ὥσπερ οἱ ἐν τοῖς σταδίοις οἱ ἐπ' ἄθλησιν παροδεύοντες, ὁμοῦ τε λέγουσιν ἑαυτῶν [τὰ] ὀνόματα, καὶ ἐπὶ τὸν τόπον τῆς ἀγωνίας μεθίστανται, οὕτω δὴ καὶ οὗτοι τότε, ῥίψαντες τὰς ἀπὸ γενέσεως αὐτοῖς ἐπιφημισθείσας προσηγορίας, ἀπὸ τοῦ κοινοῦ Σωτῆρος ἕκαστος ἑαυτὸν ἀνηγόρευον. τοῦτο ἐποίουν ἅπαντες, τῷ προλαβόντι ἑαυτὸν συνάπτων ὁ ἐφεξῆς· ὥστε ἐγένετο πάντων προσηγορία μία. οὐκ ἔτι γὰρ ὁ δεῖνα, ἢ ὁ δεῖνα, ἀλλὰ Χριστιανοὶ πάντες ἀνεκηρύττοντο. τί οὖν ὁ κρατῶν τότε; (δεινὸς γὰρ ἦν καὶ ποικίλος, τὰ μὲν θωπείαις ὑπελθεῖν, τὰ δὲ ἀπειλαῖς καταπλῆξαι) πρῶτον μὲν αὐτοὺς κατεγοήτευε ταῖς θωπείαις, τὸν τόνον τῆς εὐσεβείας ἐκλύειν πειρώμενος. μὴ προδῶτε ὑμῶν, λέγων, τὴν νεότητα, μηδὲ θάνατον ἄωρον τῆς ἡδείας ταύτης ζωῆς ἐξαμείψητε. ἄτοπον γὰρ τοὺς ἐν τοῖς πολέμοις ἀριστεύειν συνειθισμένους, τὸν τῶν κακούργων θάνατον ἀποθνήσκειν. πρὸς τούτοις χρήματα, τὰ μὲν ὑπισχνεῖτο, τὰ δὲ ἐδίδου. τιμὰς ἐκ βασιλέως, καὶ ἀξιωμάτων διανομάς. καὶ μυρίαις αὐτοὺς ἐπινοίαις κατεστρατήγει. ὡς δὲ οὐκ ἐνεδίδοσαν πρὸς τὴν πεῖραν ταύτην, ἐπὶ τὸ ἕτερον εἶδος τῆς μηχανῆς μετῄει, πληγὰς αὐτοῖς καὶ θανάτους καὶ κολάσεων ἀνηκέστων πεῖραν ἐπανετείνετο. καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα· τὰ δὲ τῶν Μαρτύρων ὁποῖα; Τί, φησι, δελεάζεις ἡμᾶς, ὦ θεομάχε, ἀποστῆναι ἀπὸ Θεοῦ ζῶντος, καὶ δουλεύειν δαίμοσιν ὀλεθρίοις, προτεινόμενος ἡμῖν τὰ σὰ ἀγαθά; τί τοσοῦτον δίδως, ὅσον ἀφελέσθαι σπουδάζεις; μισῶ δωρεὰν, ζημίας πρόξενον. οὐ δέχομαι τιμὴν ἀτιμίας μητέρα. χρήματα δίδως τὰ ἀπολλύοντα, δόξαν τὴν ἀπανθοῦσαν, γνώριμον ποιεῖς Βασιλεῖ; ἀλλὰ τοῦ ὄντως Βασιλέως ἀλλοτριοῖς. τί μικρολογῶν ὀλίγα τῶν ἐκ τοῦ κόσμου προτείνεις; ὅλος ἡμῖν ὁ κόσμος καταπεφρόνηται· οὐκ ἔστιν ἡμῖν τῆς ἐπιθυμουμένης ἐλπίδος ἀντάξια τὰ ὁρώμενα. ὁρᾷς τὸν Οὐρανὸν τοῦτον; ὡς καλὸς ἰδεῖν, ὡς δὲ μέγας; καὶ τὴν γῆν ἡλίκη; καὶ

τὰ

καὶ ἐν αὐτῇ θαύματα; οὐδὲν τούτων ἀξιοῦται τῇ μακαριότητι τῶν δικαίων. ταῦτα μὲν γὰρ παρέρχεται, τὰ δὲ ἡμέτερα μένει. μιᾶς ἐπιθυμῶ δωρεᾶς, τοῦ στεφάνου τῆς δικαιοσύνης· περὶ μίαν δόξαν ἐπτόημαι, τὴν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν· φιλότιμός εἰμι πρὸς τὴν ἄνω τιμήν. κόλασιν δέδοικα τὴν ἐν τῇ γεέννῃ. πῦρ, ἐκεῖνό μοι φοβερόν. τὸ δὲ παρ' ὑμῶν ἀπειλούμενον, ὁμόδουλόν ἐστιν. οἶδεν αἰδεῖσθαι τοὺς εἰδώλων καταφρονοῦντας. βέλη νηπίων λογίζομαι τὰς πληγὰς ὑμῶν. σῶμα γὰρ τύπτεις, ὅπερ, ἂν ἐπὶ πλεῖον ἀντίσχῃ, λαμπρότερον στεφανοῦται· ἂν δὲ θᾶττον ἀπαγορεύσῃ, οἴχεται ἀπαλλαγὲν δικαστῶν οὕτω βιαίων, οἳ σωμάτων ὑπηρεσίαν παραλαβόντες, ἔτι καὶ τῶν ψυχῶν κατάρχειν φιλονεικεῖτε. οἵ γε εἰ μὴ καὶ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν προτιμηθείητε, ὡς τὰ ἔσχατα ὑβρισμένοι παρ' ἡμῶν, χαλεπαίνετε, καὶ τὰς φοβερὰς ταύτας κολάσεις ἐπανατείνεσθε, ἔγκλημα ἡμῖν ἐπάγοντες, τὴν εὐσέβειαν. ἀλλὰ γὰρ οὐ δειλοῖς, οὐδὲ φιλοζώοις, οὐδ' εὐκαταπλήκτοις ἐντεύξεσθε. ὑπὲρ τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης, οἵδε ἡμεῖς καὶ τροχίζεσθαι, καὶ στρεβλοῦσθαι, καὶ καταπίμπρασθαι, καὶ πᾶν εἶδος βασανιστηρίων ἕτοιμοι καταδέχεσθαι. ἐπειδὴ τούτων ἤκουσεν ὁ ἀλαζὼν ἐκεῖνος καὶ βάρβαρος, οὐκ ἐνεγκὼν τῶν ἀνδρῶν τὴν παρρησίαν, ὑπερζέσας τῷ θυμῷ, ἐσκόπει τίνα ἂν ἐξεύροι μηχανήν, ὥστε μακρόν τε αὐτοῖς καὶ πικρὸν ὁμοῦ κατασκευάσαι τὸν θάνατον. εὗρε δὴ οὖν ἐπίνοιαν, καὶ σκοπεῖτε ὡς χαλεπήν. περισκεψάμενος γὰρ τὴν φύσιν τῆς χώρας, ὅτι κρυμώδης, καὶ τὴν ὥραν τοῦ ἔτους ὅτι χειμέριος, νύκτα ἐπιτηρήσας, ἐν ᾗ μάλιστα τὸ δεινὸν ἐπιτείνεται. ἄλλως τε καὶ τότε βορέου αὐτὴν ἐπιπνέοντος, ἐκέλευσε πάντας γυμνωθέντας, ὑπὸ τὸ αἴθριον, ἐν μέσῃ τῇ λίμνῃ πηγνυμένης ἀποθανεῖν. πάντες δὲ ἴστε, οἱ πεπειραμένοι χειμῶνος, ὡς ἀφόρητόν ἐστι τῆς βασάνου τὸ εἶδος· οὐδὲ γὰρ δυνατὸν ἄλλοις ἐνδείξασθαι, τοῖς προαποκείμενα ἔχουσιν ἐκ τῆς πείρας αὐτῆς τῶν λεγομένων τὰ ὑποδείγματα. σῶμα γὰρ κρύει περιπεσόν, πρῶτον μὲν,

ὅλον

ὅλον ἐστὶ πελιδνὸν, πηγνυμένου τοῦ αἵματος· ἔπειτα, κλονοῦνται καὶ ἀναβράσσεται, ὀδόντων ἀρασσομένων, σπωμένων δὲ τῶν ἰνῶν, καὶ παντὸς τοῦ ὄγκου ἀπροαιρέτως συνελκομένου. ὀδύνη δέ τις δριμεῖα, καὶ πόνος ἄρρητος αὐτῶν καθικνούμενος τῶν μυελῶν, δυσφορωτάτην ποιεῖται τοῖς πηγνυμένοις τὴν αἴσθησιν· ἔπειτα ἀκρωτηριάζεται, ὥσπερ ὑπὸ πυρὸς, καιομένων τῶν ἄκρων. ἀποδιωκόμενον γὰρ τὸ θερμὸν ἀπὸ τῶν περάτων τοῦ σώματος, καὶ συμφεῦγον ἐπὶ τὸ βάθος, τὰ μὲν ὅθεν ἀπέστη, νεκρὰ καταλείπει· τὰ δὲ ἐφ᾽ ἃ συνωθεῖται, ὀδύναις δίδωσι, κατὰ μικρὸν τοῦ θανάτου διὰ τῆς πήξεως προσιόντος. τότε τοίνυν αἴθριοι διανυκτερεύειν κατεδικάσθησαν, ὅτε λίμνη μὲν, περὶ ἣν ἡ πόλις κατῴκισται, ἐν ᾗ ταῦτα διήθλουν οἱ Ἅγιοι, οἱονεί τι πεδίον ἱππήλατον ἦν, μεταποιήσαντος αὐτὴν τοῦ κρυστάλλου, καὶ ἠπειρωθεῖσα τῷ κρύει, ἀσφαλῶς ὑπὲρ νώτων πεζεύειν παρεῖχετο τοῖς περιοίκοις. ποταμοὶ δὲ ἀέναα ῥέοντες, τῷ κρυστάλλῳ δεθέντες, τῶν ῥείθρων ἔστησαν. ἥ τε ἁπαλὴ τοῦ ὕδατος φύσις, πρὸς τὴν τῶν λίθων ἀντιτυπίαν μετεποιήθη. βόρειοι δὲ δριμεῖαι πνοαὶ τὸ ἔμψυχον ἅπαν ἐπὶ τὸν θάνατον ἤπειγον. τότε τοίνυν ἀκούσαντες τοῦ προστάγματος, (καὶ σκόπει ἐνταῦθα τῶν ἀνδρῶν τὸ ἀήττητον) μετὰ χαρᾶς ἀπορρίψαντες ἕκαστος καὶ τὸν τελευταῖον χιτῶνα, πρὸς τὸν διὰ τοῦ κρύους ἐχώρουν θάνατον, ὥσπερ ἐν σκύλων διαρπαγῇ ἀλλήλοις ἐγκελευόμενοι· μὴ τὸ ἱμάτιον, φησὶν, ἀποδυόμεθα, ἀλλὰ τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον ἀποτιθέμεθα, τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης· εὐχαριστοῦμέν σοι Κύριε, τῷ ἱματίῳ τούτῳ τὴν ἁμαρτίαν συναποβάλλοντες. ἐπειδὴ διὰ τὸν ὄφιν ἐνεδυσάμεθα, διὰ τὸν Χριστὸν ἐκδυσώμεθα. μὴ ἀντεχώμεθα ἱματίων διὰ τὸν Παράδεισον, ὃν ἀπωλέσαμεν. τί ἀνταποδῶμεν τῷ Κυρίῳ; ἐξεδύθη ἡμῶν ὁ Κύριος· τί μέγα δούλῳ τὰ τοῦ Δεσπότου παθεῖν; μᾶλλον δὲ καὶ αὐτὸν τὸν Κύριον ἡμεῖς ἐσμεν οἱ ἐκδύσαντες· στρατιωτῶν γὰρ ἐκεῖνο τὸ τόλμημα, ἐκεῖνοι ἐξέδυσαν καὶ δι-

διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια· ἀνάγραπτον οὖν ἡμῶν κατηγορίαν δι' ἑαυτῶν ἀπαλείψωμεν. δριμὺς ὁ χειμών, ἀλλὰ γλυκὺς ὁ Παράδεισος· ἀλγεινὴ ἡ πῆξις, ἀλλ' ἡδεῖα ἡ ἀπόλαυσις· μικρὸν ἀναμείνωμεν, καὶ ὁ κόλπος ἡμᾶς θάλψει τοῦ Πατριάρχου· μιᾶς νυκτὸς ὅλον αἰῶνα ἀνταλλαξώμεθα. καυθήτω ὁ ποῦς, ἵνα διηνεκῶς μετ' Ἀγγέλων χορεύῃ. ἀπορρυήτω ἡ χείρ, ἵνα ἔχῃ παῤῥησίαν πρὸς τὸν Δεσπότην ἐπαίρεσθαι. πόσοι τῶν στρατιωτῶν τῶν ἡμετέρων ἐπὶ παρατάξεως ἔπεσον, Βασιλεῖ φθαρτῷ τὴν πίστιν φυλάξαντες; ἡμεῖς δὲ ὑπὲρ τῆς εἰς τὸν ἀληθινὸν Βασιλέα πίστεως τὴν ζωὴν ταύτην οὐ προησόμεθα; πόσοι τὸν τῶν κακούργων ὑπέστησαν θάνατον ἁλόντες ἐπ' ἀδικήμασιν; ἡμεῖς δὲ ὑπὲρ δικαιοσύνης τὸν θάνατον οὐχ ὑποισόμεθα; μὴ ἐκκλίνωμεν, ὦ συστρατιῶται, μὴ δῶμεν τόπον τῷ διαβόλῳ· σάρκες εἰσί. μὴ φεισώμεθα· ἐπειδὴ δεῖ πάντως ἀποθανεῖν, ἀποθάνωμεν ἵνα ζήσωμεν. γενέσθω ἡ θυσία ἡμῶν ἐνώπιόν σου Κύριε, καὶ προσδεχθείημεν ὡς θυσία ζῶσα εὐάρεστός σοι, τῷ κρύει τούτῳ ὁλοκαυτούμενοι. καλὴ ἡ προσφορά· καινὸν τὸ ὁλοκαύτωμα, οὐ διὰ πυρός, ἀλλὰ διὰ κρύους ὁλοκαρπούμενον. Τούτους τοὺς παρακλητικοὺς ἐνδιδόντες ἀλλήλοις, καὶ ἄλλος ἄλλῳ ἐγκελευόμενοι, ὥσπερ τινὰ προφυλακὴν ἐν πολέμῳ πληροῦντες, τὴν νύκτα παρέπεμπον, φέροντες τὰ παρόντα γενναίως, χαίροντες τοῖς ἐλπιζομένοις, καταγελῶντες τοῦ ἀντιπάλου. μία δὲ ἦν πάντων εὐχή. Τεσσαράκοντα εἰσήλθομεν εἰς τὸ στάδιον, οἱ τεσσαράκοντα στεφανωθείημεν Δέσποτα. μὴ λείψῃ τῷ ἀριθμῷ μηδὲ εἷς· τίμιος ἐστιν, ὃν ἐτίμησας τῇ νηστείᾳ τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν, δι' οὗ νομοθεσία εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον. τεσσαράκοντα ἡμέραις ἐν νηστείᾳ Ἠλίας ἐκζητήσας τὸν Κύριον, τῆς θέας ἔτυχε. καὶ ἡ μὲν ἐκείνων εὐχή, τοιαύτη. Εἷς δὲ τοῦ ἀριθμοῦ ἐκλάσας πρὸς τὰ δεινά, λειποτακτήσας ᾤχετο, πένθος ἀπαραμύθητον τοῖς Ἁγίοις καταλιπών· ἀλλ' οὐκ ἀφῆκεν αὐτῶν ἀτελῆ

δέχεσθαι τὰς δεήσεις ὁ Κύριος. ὁ γὰρ τὴν φυλακὴν τῶν Μαρτύρων πεπιστευμένος, ἐγγύθεν ἀπό τινος γυμνασίου διαθαλπόμενος, ἀπεσκόπει τὸ μέλλον, ἕτοιμος προσδέχεσθαι τῶν στρατιωτῶν τοὺς προσφεύγοντας. καὶ γὰρ αὖ καὶ τοῦτο ἐγγύθεν εἶναι λουτρὸν ἐπενοήθη, ὀξεῖαν τὴν βοήθειαν τοῖς μεταβαλλομένοις ἐπαγγελλόμενον· ὅπερ μέντοι τοῖς ἐναντίοις κακούργως ἐπενοήθη, τοιοῦτον ἐξευρεῖν τῆς ἀθλήσεως τόπον, ἐν ᾧ τὸ ἕτοιμον τῆς παραμυθίας ἐκλύειν ἔμελλε τῶν ἀγωνιζομένων τὴν ἔνστασιν, τοῦτο λαμπροτέραν ἐδείκνυε τὴν ὑπομονὴν τῶν Μαρτύρων· οὐ γὰρ ὁ ἀπορῶν τῶν ἀναγκαίων, καρτερικὸς, ἀλλ' ὁ ἐν ἀφθονίᾳ τῆς ἀπολαύσεως ἐγκαρτερῶν τοῖς δεινοῖς. ὡς δὲ οἱ μὲν ἠγωνίζοντο, ὁ δὲ ἐπετήρει τὸ ἐκβησόμενον, εἶδε θέαμα ξένον, Δυνάμεις τινὰς ἐξ Οὐρανῶν κατιούσας, καὶ οἷον παρὰ Βασιλέως δωρεὰς μεγάλας διανεμούσας τοῖς στρατιώταις. αἳ τοῖς μὲν ἄλλοις πᾶσι διῄρουν τὰ δῶρα, ἕνα δὲ μόνον ἀφῆκαν ἀγέραστον, ἀνάξιον κρίνασαι τῶν οὐρανίων τιμῶν. ὃς εὐθὺς πρὸς τοὺς πόνους ἀπαγορεύσας, πρὸς τοὺς ἐναντίους ηὐτομόλησεν· ἐλεεινὸν θέαμα τοῖς δικαίοις, ὁ στρατιώτης φυγὰς, ὁ ἀριστεὺς αἰχμάλωτος, τὸ τοῦ Χριστοῦ πρόβατον θηριάλωτον. καὶ τό γε ἐλεεινότερον, ὅτι καὶ τῆς οὐρανίου ζωῆς διήμαρτε, καὶ οὐδὲ ταύτης ἀπήλαυσεν, εὐθὺς αὐτῷ τῆς σαρκὸς ἐν τῇ προσβολῇ τῆς θέρμης διαλυθείσης· καὶ ὁ μὲν φιλόζωος ἔπεσεν ἀνομήσας διακενῆς· ὁ δὲ δήμιος, ὡς εἶδεν αὐτὸν ἐκκλίναντα, καὶ τὴν πρὸς τὸ βαλανεῖον ἀποδρομόντα, ἑαυτὸν εἰς τὴν τοῦ λειποτακτήσαντος χώραν ἀντικατέστησε. καὶ ῥίψας τὰ περιβόλαια, τοῖς γυμνοῖς ἑαυτὸν συνανεκατέμιξε, κράζων τὴν αὐτὴν βοὴν τοῖς Ἁγίοις, Χριστιανός εἰμι. καὶ τῷ ἀθρόῳ τῆς μεταβολῆς ἐκπλήξας τοὺς συμπαρόντας, τόν τε ἀριθμὸν ἀνεπλήρωσε, καὶ τὴν ἐπὶ τῷ καταμαλακισθέντι λύπην τῇ παρ' ἑαυτοῦ προσθήκῃ παρεμυθήσατο· μιμησάμενος τοὺς ἐπὶ παρατάξεως, οἳ τοῦ κατὰ τὴν πρώτην ἀσπίδα πεσόντος, εὐθὺς ἀναπληροῦσι τὴν φάλαγγα·

λαγγα, ὡς μὴ τὸν συνασπισμὸν αὐτοῖς διακοπῆναι τῷ λείποντι. τοιοῦτον δή τι καὶ αὐτὸς ἐποίησεν· εἶδε τὰ οὐράνια θαύματα, ἐπέγνω τὴν ἀλήθειαν, προσέφυγε τῷ Δεσπότῃ, συνηριθμήθη τοῖς Μάρτυσι· τὰ τῶν Μαθητῶν ἀνενεώσατο· ἀπῆλθεν Ἰούδας, καὶ ἀντεισήχθη Ματθίας· μιμητὴς ἐγένετο Παύλου, ὁ χθὲς διώκτης, σήμερον εὐαγγελιζόμενος· ἄνωθεν ἔσχε καὶ αὐτὸς τὴν κλῆσιν, οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπων· ἐπίστευσεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἐβαπτίσθη εἰς αὐτὸν, οὐχ ὑπ' ἄλλου, ἀλλ' ὑπὸ τῆς οἰκείας πίστεως· οὐκ ἐν ὕδατι, ἀλλ' ἐν τῷ ἰδίῳ αἵματι. καὶ οὕτως ἡμέρας ἀρχομένης, ἔτι ἐμπνέοντες, τῷ πυρὶ παρεδόθησαν· καὶ τὰ τοῦ πυρὸς λείψανα, ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἀπερρίφη· ὥστε διὰ πάσης τῆς κτίσεως, διεξελθεῖν τῶν Μακαρίων τὴν ἄθλησιν· ἐπὶ τῆς γῆς ἠγωνίσαντο, τῷ ἀέρι ἐνεκαρτέρησαν, τῷ πυρὶ παρεδόθησαν, τὸ ὕδωρ αὐτοὺς ὑπεδέξατο. ἐκείνων ἐστὶν ἡ φωνή· Διήλθομεν διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος, καὶ ἐξήγαγες ἡμᾶς εἰς ἀναψυχήν. οὗτοί εἰσιν οἱ τὴν καθ' ἡμᾶς χώραν διαλαβόντες, οἱονεὶ πύργοι τινὲς συνεχεῖς, ἀσφάλειαν ἐκ τῆς τῶν ἐναντίων καταδρομῆς παρεχόμενοι. οὐχ ἐνὶ τόπῳ ἑαυτοὺς κατακλείσαντες, ἀλλὰ πολλοῖς ἤδη ἐπιξενωθέντες χωρίοις, καὶ πολλὰς πατρίδας κατακοσμήσαντες. καὶ τὸ παράδοξον, οὐ καθ' ἕνα διαμερισθέντες τοῖς δεχομένοις ἐπιφοιτῶσιν, ἀλλ' ἀναμιχθέντες ἀλλήλοις, ἡνωμένως χορεύουσιν. ὢ τοῦ θαύματος· οὔτε ἐλλείπουσι τῷ ἀριθμῷ, οὔτε πλεονασμὸν ἐπιδέχονται. ἐὰν εἰς ἕκαστον αὐτοὺς διέλῃς, τὸν οἰκεῖον ἀριθμὸν οὐκ ἐκβαίνουσιν· ἐὰν εἰς ἓν συναγάγῃς, τεσσαράκοντα καὶ οὕτω μένουσι, κατὰ τὴν τοῦ πυρὸς φύσιν· καὶ γὰρ ἐκεῖνο καὶ πρὸς τὸν ἐξάπτοντα μεταβαίνει, καὶ ὅλον ἐστὶ παρὰ τῷ ἔχοντι. καὶ οἱ τεσσαράκοντα, καὶ πάντες εἰσὶν ὁμοῦ, καὶ πάντες εἰσὶ παρ' ἑκάστῳ. ἡ ἄφθονος εὐεργεσία, ἡ μὴ δαπανωμένη χάρις, ἑτοίμη βοήθεια Χριστιανοῖς, Ἐκκλησία Μαρτύρων, στρατὸς τροπαιοφό-

γίων, χορὸς δοξολογούντων τὸν Κύριον. πόσα οὖν ἔκαμες, ἵνα ἕνα που εὕρῃς ὑπὲρ σοῦ δυσωποῦντα τὸν Κύριον; τεσσαράκοντά εἰσι, σύμφωνον ἀναπέμποντες προσευχήν. ὅπου δύο, ἢ τρεῖς εἰσι συνηγμένοι ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου, ἐκεῖ ἐστιν ἐν μέσῳ αὐτῶν. ὅπου δὲ τεσσαράκοντα, τίς ἀμφιβάλλει Θεοῦ παρουσίαν; ὁ θλιβόμενος, ἐπὶ τοὺς τεσσαράκοντα καταφεύγει, ὁ εὐφραινόμενος, ἐπ' αὐτοὺς ἀποτρέχει· ὁ μὲν, ἵνα εὕρῃ λύσιν τῶν δυσχερῶν. ὁ δὲ, ἵνα φυλαχθῇ αὐτῷ τὰ χρηστότερα. ἐνταῦθα γυνὴ εὐσεβὴς ὑπὲρ τέκνων εὐχομένη καταλαμβάνεται, ἀποδημοῦντι ἀνδρὶ τὴν ἐπάνοδον αἰτουμένη, ἀρρωστοῦντι τὴν σωτηρίαν. μετὰ Μαρτύρων γινέσθω τὰ αἰτήματα ὑμῶν. οἱ νεανίσκοι τοὺς ἡλικιώτας μιμείσθωσαν. οἱ Πατέρες, τοιούτων εἶναι παίδων Πατέρες εὐχέσθωσαν. αἱ Μητέρες, καλῆς Μητρὸς διήγημα διδαχθήτωσαν. Μήτηρ ἑνὸς τῶν μακαρίων ἐκείνων, θεασαμένη τοὺς ἄλλους ἤδη τῷ κρύει τελειωθέντας, τὸν δὲ ἑαυτῆς υἱὸν ἔτι ἐμπνέοντα ὑπὸ τῆς Ῥώμης καὶ τῆς πρὸς τὰ δεινὰ καρτερίας, καταλιμπανόντων αὐτὸν τῶν δημίων ὡς δυνάμενόν τι μεταβουλεύσασθαι, αὐτὴ ταῖς οἰκείαις χερσὶν ἀραμένη, ἐπέθηκε τῇ ἁμάξῃ, ἐφ' ἧς οἱ λοιποὶ συγκείμενοι πρὸς τὴν πυρὰν ἤγοντο. Μάρτυρος ὄντως μήτηρ· οὐ γὰρ δάκρυον ἀφῆκεν ἀγεννές, οὐδ' ἐφθέγξατο ταπεινόν τι καὶ ἀνάξιον τοῦ καιροῦ. ἀλλ' ἄπιθι, φησὶν, ὦ παῖ, τὴν ἀγαθὴν πορείαν μετὰ τῶν ἡλικιωτῶν, μετὰ τῶν συσκήνων. μὴ ἀπολειφθῇς τῆς χορείας. μὴ δεύτερος τῶν ἄλλων ἐμφανισθῇς τῷ Δεσπότῃ. ὄντως ἀγαθῆς ῥίζης ἀγαθὸν βλάστημα. ἔδειξεν ἡ γενναία μήτηρ, ὅτι δόγμασιν εὐσεβείας ἐξέθρεψεν αὐτὸν μᾶλλον, ἢ γάλακτι. καὶ ὁ μὲν, οὕτω τραφεὶς, οὕτω προεπέμφθη παρὰ μητρὸς εὐσεβοῦς. ὁ δὲ διάβολος ἀπῆλθε κατῃσχυμμένος. ἅπασαν γὰρ ἐπ' αὐτοὺς κινήσας τὴν κτίσιν, πάντα εὗρεν ἡττώμενα τῆς τῶν ἀνδρῶν ἀρετῆς, νύκτα δυσχείμερον, πατρίδα χειμέριον, τὴν ὥραν τοῦ ἔτους, τῶν σωμάτων τὴν γύμνωσιν. Ὦ χορὸς Ἅγιος. ὦ σύν-

ταγ-

πῆγμα ἱερόν. ὦ συνασπισμὸς ἀῤῥαγής. ὦ κοινοὶ φύλακες τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων. ἀγαθοὶ κοινωνοὶ φροντίδων, δεήσεως συνεργοί, πρεσβευταὶ δυνατώτατοι, ἀστέρες τῆς οἰκουμένης, ἄνθη τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐγὼ δέ φημι νοητά τε καὶ αἰσθητά. ὑμᾶς οὐχ ἡ γῆ κατέκρυψεν, ἀλλ' Οὐρανὸς ὑπεδέξατο. ἠνοίγησαν ὑμῖν Παραδείσου πύλαι, ἄξιον θέαμα τῇ στρατιᾷ τῶν Ἀγγέλων, ἄξιον Πατριάρχαις, Προφήταις, Δικαίοις. ἄνδρες ἐν αὐτῷ τῷ ἄνθει τῆς νεότητος, τοῦ βίου καταφρονήσαντες, ὑπὲρ γονεῖς, ὑπὲρ τέκνα τὸν Κύριον ἀγαπήσαντες. αὐτὸ τῆς ἡλικίας ἄγοντες τὸ βιώσιμον, ὑπερεῖδον τῆς προσκαίρου ζωῆς, ἵνα δοξάσωσι τὸν Θεὸν ἐν τοῖς μέλεσιν ἑαυτῶν, θέατρον γενόμενοι τῷ κόσμῳ, καὶ Ἀγγέλοις, καὶ ἀνθρώποις. τοὺς πεπτωκότας ἤγειραν, τοὺς ἀμφιβόλους ἐβεβαιώσαντο, τοῖς εὐσεβέσι τὴν ἐπιθυμίαν ἐδιπλασίασαν, ἓν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἅπαντες ἀναστήσαντες τρόπαιον, ἑνὶ καὶ τῷ στεφάνῳ τῆς δικαιοσύνης κατεκοσμήθησαν. ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. ᾧ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΟΜΙΛΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ Ὀργιζομένων.

Ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἰατρικῶν παραγγελμάτων, ὅταν εὐστόχως, καὶ κατὰ τὸν λόγον τῆς τέχνης γίγνηται, μετὰ τὴν πεῖραν μάλιστα τὸ ἀπ' αὐτῶν ὠφέλιμον διαδείκνυται. οὕτως ἐπὶ τῶν πνευματικῶν παραινέσεων, ἐπειδὰν μάλιστα τὴν ἔκβασιν μαρτυροῦσαν λάβῃ τὰ παραγγέλματα, τότε τὸ σοφὸν αὐτῶν καὶ ὠφέλιμον πρὸς τὴν ἐπανόρθωσιν τοῦ βίου, καὶ τὴν τῶν πειθομένων τελείωσιν ἀναφαίνεται. ἀκούοντες μὲν ἤδη τῶν παροιμιῶν διαῤῥήδην ἀποφαινομένων, ὅτι ὀργὴ ἀπόλλυσι καὶ φρο-